

van de uitgeslagenheid van de Rotterdamse burgers in belastingzaken de plaatselijke bestuurders even pijnlijk als hun ontdekking van de massale malversaties in de jaren 1856-1859. En opnieuw besloten zij tot een ingrijpende wijziging.²¹⁾

Besloten werd om de nieuwe huurwaarden te gebruiken als grondslag voor de aanslag in de plaatselijke directe belasting. Deze wijziging sprak vele raadsleden aan, omdat de gemeentelijke kas leeg raakte. Er trokken zich namelijk opnieuw donkere wolken samen boven de financiën van de Maasstad. Toch kwam de verandering opnieuw te laat. Daarom was de gemeente genoodzaakt om in 1877 en 1878 meer dan 1 miljoen gulden te lenen voor het sluitend maken van de begroting.²²⁾

De nieuwe regeling leidde in 1877, in tegenstelling tot de gebeurtenissen in 1859, tot felle discussies. Dit kwam allereerst omdat veel raadsleden zich afvroegen waarom de plaatselijke directe belasting nu herzien werd. De bezwaren tegen de bestaande manier van heffing waren immers reeds jaren bekend en waren, zoals blijkt uit de raadsverslagen van 1870, regelmatig in de raad geventileerd. Deze aanhoudende kritiek had echter nooit tot een voorstel tot herziening geleid. Dus: waarom nu wel?

Veel raadsleden vermoedden dat het voorstel tot herziening in 1877 een gevolg was van de rivaliteit met de hoofdstad. In Amsterdam was namelijk kort tevoren de plaatselijke directe belasting veranderd. Telkenmale werd in de raadsdiscussies naar dit precedent verwezen. Vooral het feit dat er elementen van een inkomstenbelasting in de nieuwe Amsterdamse regeling waren opgenomen, intrigeerde velen. Slechts weinige raadsleden betwijfelden dat ook in Rotterdam op den duur een vergelijkbare wijze van belastingheffing geïntroduceerd zou worden. Het raadslid Van Gennep stelde zelfs expliciet, dat hij in de considerans bij de herziening van de plaatselijke directe belasting een verwijzing las naar een ander, meer inkomensafhankelijk belastingstelsel.²³⁾ Bij hem was hierbij echter de wens vermoedelijk de vader van de gedachte, want een soort inkomstenbelasting was voor de meeste raadsleden, ondanks het brede gevoel over de tijdelijkheid van de nieuwe regeling, een waar schrikbeeld.

Het tweede hoofdthema van de beraadslagingen was de vraag of dit Amsterdamse voorbeeld navolging verdiende. Het raadslid mr. J. Pols vond van niet en gaf daarvoor het weinig principiële, maar